

איראן מקדמת בחשש את עידן טראמפ השני בפנים מחייכות ומסרים פייסניים

21.11.2024 | ד"ר יוסי מנשרוף

המסרים שיוצאים מאיראן מאז ניצחון דונלד טראמפ בבחירות מתחלקים לשתי מגמות עיקריות: חשש מחזרת קמפיין הלחץ המקסימלי, ואיתותים לגבי רצונה של טהרן לקיים משא ומתן עם טראמפ. המשטר האיראני זוכר היטב את נחת זרועו של ממשל טראמפ, כפי שניכר היטב בחיסול מפקד כח קודס, קאסם סולימאני, בינואר 2020.

לצד זאת, החשש בטהרן הוא גם שהתעלמות ממשל ג'ו ביידן מייצוא הנפט תוך עקיפת הסנקציות תיפסק. דהיינו, טהרן חוששת שייצוא הנפט האיראני, שהאמיר לשיאים משמעותיים בעידן ביידן, יספוג מהלומה קשה. הכנסות הנפט הללו שלשלו לקופת עלי חמינאי מיליארדי דולרים, שהם קריטיים עבורו כדי לנהל את הכלכלה האיראנית המקרטעת, ולהמשיך את החסות המקיפה למערך השלוחים של איראן באזור.

בהתאם לכך, יוצאים מטהרן כבר כעת מסרים מפייסים מצד הכוורת של הנשיא מסעוד פ'זשכיאן, כלפי טראמפ, שלא במקרה מורכבת מאדריכלי הסכם הגרעין עם ממשל ברק אובמה ב-2015. פ'זשכיאן מינה סביבו דווקא את האנשים הללו בהתאם לחזונו לחזור להסכם גרעין, כדי שיייע לשקם את כלכלת איראן באמצעות משיכת השקעות, ויעזור למשטר לאחות את הקרע המשמעותי בינו למרבית הציבור באיראן.

במסגרת המסרים הללו הצהיר סגן שר החוץ האיראני, מג'יד תח'ת-רואנצ'י, בראיון ל"פיננשיאל טיימס", שטהרן שומרת על דלת פתוחה למו"מ עם טראמפ. לצדו, שר החוץ עבאס עראקצ'י קרא בציוץ לטראמפ להימנע "מטעויות העבר" ובמקום "מדיניות לחץ מקסימלי 2.0", לאמץ מדיניות חדשה של "מקסימום תבונה" שתועיל, לדבריו, לכולם.

גם המסר של מחמד ג'ואד ט'ריף, סגן הנשיא לעניינים אסטרטגיים, לעם היהודי, שהיה רווי בשנאה וארס כלפי ישראל והציונות, נועד לא רק לשמש תגובת מראה למסרי נתניהו לעם האיראני אלא להציג, שוב, את פניה המחייכות של טהרן. כך, הדגיש ט'ריף את הכבוד שמייחסת טהרן לעם היהודי בכלל, וליהודי איראן בפרט, והציג את ארצו כמי ששואפת לשלום אזורי ולהפגת המתיחות, וכמדינה תרבותית המכבדת זכויות אדם.

המסרים המפייסים והפנים המחייכות נועדו לתת מענה לסיוט השני בגודלו, בראיית צמרת המשטר באיראן, אחרי התקוממות אזרחית לאומית באיראן: קואליציה התקפית אמריקאית-ישראלית נגד איראן, שעלולה לרתום אליה גורמים נוספים באזור, ואף לסייע לעם האיראני לממש את שאיפתו לחופש.

טהרן צפויה להיכנס לעידן טראמפ השני במצב הרבה פחות נוח לעומת כניסתה לזה הראשון שהחל ב-2017: חיזבאללה, הזרוע האסטרטגית המובילה שלה באזור וברחבי העולם, הוכה ונחבל קשות בידי ישראל; איראן עצמה מצויה בחילופי מהלומות מתמשכים מול ישראל, שחושפים את נכסיה (ובראשם הגרעין), למתקפה צבאית לאחר שנים רבות בהם הקפיד חמינאי לשומרם מחוץ למעגל האש;

משבר הלגיטימציה הפנימי שלה העמיק, כפי שהתבטאה באחוזי ההצבעה הנמוכים בתולדות המשטר, שהושגו במערכות הבחירות 2020 לפרלמנט ו-2021 ו-2024 לנשיאות; גם הלגיטימציה הבינ"ל שלה מאותגרת לאחרונה בעקבות מתיחות ביחסיה עם מדינות אירופה; מתקפת הטבח של חמאס אומנם הכניסה מכה קשה לישראל והפעילה לראשונה את כלל מערך המשלוחים האיראני בו זמנית במלחמה נגד ישראל, אך היא גם חדדה יותר מתמיד את ההבנה בישראל אודות ההכרח להסיר את האיום מצד מערך המשלוחים האיראני ומהמשטר האיראני עצמו; לבסוף, המכה הקשה שהכניסה ישראל לחמאס ולג'יהאד האסלאמי פגעה בטבעת האש שטהרן הקימה סביב ישראל, והפגיעות במפקדים בכירים בכח קודס מאז פרוץ המלחמה מעידים על שינוי מהותי בהתמודדות הישראלית הישירה מול מובילי מערך השלוחים של איראן.

למול זאת, מאז פרישת טראמפ מההסכם איראן דהרה לקראת נשק גרעינית, כפי שהדגישה סבא"א, והיא שוקלת לשנות את צביון דוקטרינת הגרעין שלה לאור הכרסום המשמעותי בכוח ההרתעה שלה מול ישראל וארה"ב. למרות זאת, נראה לפי שעה שחמינאי מודע לסכנה הגלומה למשטר, אם יאשר מהלך קריטי שכזה, במיוחד לאחר שבתקיפה הישראלית האחרונה נפגע ציוד משוכלל במתקן פרצ'ין, שהוא צוואר בקבוק לייצור נשק גרעיני, כפי שדיווח בימים האחרונים ברק רביד מפי בכירים ישראלים.

לפיכך, מובן החשש בטהרן מחיבור בין היכולות המבצעיות, הטכנולוגיות והמודיעיניות של ישראל, למגוון היכולות האמריקאיות המשמעותיות ² נגד איראן, הן בהיבט ההתקפה והן בהיבט הכלכלי. הדברים נכונים שבעתיים לאור ההרכב הניצי שהקים טראמפ סביבו, עד כה, שמתאפיין האישים הידועים בעוונותם כלפי המשטר האיראני ובתמיכתם בישראל.

בשורה התחתונה, על ישראל לגבש ביחד עם ממשל טראמפ המתגבש אסטרטגיה מקיפה לטיפול באתגר האיראני. האסטרטגיה הזו צריכה להתחיל מהמקום בו נכשלו שתי המדינות לאחר פרישת טראמפ מהסכם הגרעין ב-2018, כשלא גבשו משנה אסטרטגית סדורה למקרה שאיראן לא תיסוג למול הלחצים הכלכליים. בסביבה של האסטרטגיה צריכים לעמוד היסודות שיאפשרו להקים סדר אזורי חדש, שקורא תיגר על ההתערבות והחתרנות האיראנית באזור.

לצד זאת, על ישראל וארה"ב לנצל את פגיעותה הנוכחית של איראן, לכל הפחות כדי לאלץ את חמינאי "לשתות את כוס התרעלה" ולקבל הסכם גרעין משופר בתנאים שיקבעו ארה"ב וישראל במשותף. קמפיין לחץ כלכלי מקסימלי, מגובה באיום צבאי אמין ומוכת, עשוי לדחוק את חמינאי לפינה.

פורסם במעריב, בתאריך 21.11.2024.

הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.